

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradšče št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. —
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 90.—, za pol leta D 45.—, za četrt leta D 22.50, mesečno

Licijska knjižnica,
Ljubljana

11.953. — Št. telefona 552
- Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 14. novembra 1922.

ŠTEV. 133.

List stane od 1. novembra 1922:

1. za kraljevino SHS:

celoletno	Din. 120.—
polletno	Din. 60.—
četrtletno	Din. 30.—
mesečno	Din. 10.—
posamezna štev.	Din. 1.—

2. za inozemstvo:

celoletno	Din. 150.—
-----------	------------

Kriza v Orientu.

Sultan, oni veliki sultan, pred katerim je pred časi trepetal v strahu celi svet, ki je še danes poglavar stotine milijonov broječe množice pravovernih muslimanov, je bežal iz sijaja svojih palač, ter iskal pribežališče na ladji pod angleško zastavo.

Dogodki na vzhodu so se zadnje dni razvijali z neverjetno hitrostjo. Pred dobrim tednom se je v Angori izdal razglas, ki je proklamiral presodno državo. Vlada v Carigradu je odstopila in vojaški guverner Trakije, Refat Paša, je prevzel upravo v imenu narodne skupščine. Sultan se je, kakor pravijo, na angleško prigovarjanje, zoperstavil in indijski mohamedanci nikakor nočejo priznati, da bi imel turški parlament pravico, da odstavi kalifa, ki je cerkveni poglavar vesoljnega islama. Med tem časom je pridobil radikalni nacionalizem v Angori vedno bolj močna tla in zahteve, ki so še potom nujnih in pogostih diplomatskih not stavile na antantne sile, nam pokazuje v najlepši luči stremljenje, ki gre za tem, da se ugodni moment čim boljše izkoristi, in da se nacionalni uspehi še povečajo. V teh diplomatskih notah se zahteva, da antantne trupe zapuste Carigrad, ter da se potrdi pravica Turkov, da smejo samo oni dovoliti prehod skozi Dardanele, kar bi pomenjalo toliko, kolikor predajo dardanelskih ožin novi Turčiji. Poleg tega se stavijo še materialne zahteve, ki tangirajo vitalne interese evropskih držav. Za zastopnika kemalistov, ki mora predati vse te note antantnim komisarjem, ni to preveč hvaležna naloga; na eni strani vidi pred seboj široka žrela kanonov ki zijajo iz zavezniških bojnih ladij, na drugi strani pa sliši veselo pozdravljanje vzradoščene množice, ki praznuje z obhodi po mestu vstajenje turškega naroda.

Za Anglijo, Francijo in Italijo, ki so danes v Orientu v prvi vrsti prizadete, pomenjajo ti novi dogodki, nove velike skrbi, in povečana moč turškega nacionalizma preti z novimi spori; toda krivda leži na zavezniških samih, kajti zgodovina ne bo zabila, kako so skozi leta ravnali s tem narodom, ki jim je služil kot žoga v veliki politiki, zgodovina ne bo zabila frivolne metode zavezničev, da so s turško in grško krvjo plačevali posledice svojih intrig in rivalitet. Zongliralo se je z največjo lahkoto s frazami o samoodločitvi narodov, a delalo se je povsod nasprotno. Turčijo se je razkosalo, in se je arabske dele odstranilo od nje z pretvezo, da se osvobodijo arabski narod izpod turškega jarma. Prvi namen tega truda pa je bil samo ta, da se je vse oddeljene pokrajine hotelo porazdeliti pod »protektorat« zavezničev in samo zbog rivalitete med Londonom in Parizom, se ti načrti niso mogli celotno uresničiti. Nepristana poniževanja potom kršenja

najbolj primitivnih človeških pravic, so našla med ljudstvom nepremagljiv odpor in bistroumni državnik in hrabri vojskovodja Kemal Paša, ki je z največjim trdom zbiral svoje vojake v gorah Male Azije, je izvojeval veliko zmago. S tem je postavil celo Evropo pred veliko vprašanje.

Moč Turčije in vlada v Angori je tvorila nepostrani spor med interesi tujih sil. Kemal Paša ima najboljše zaveznike v Rusiji, ki hoče na ta način prizadeti udarec Angliji, ter v malih mohamedanskih državah, toda še važnejše je bilo prijateljstvo s Francijo, ki odgovarja francoskim interesom, dokler ne pretijo kemalistični vojaki tudi Siriji in dokler se nacionalistična propaganda ne razširi tudi na francosko interesno sfero. Toda že danes pa vidimo, da imajo zahteve narodne skupščine ta učinek, da vzpostavijo edinstvo med Parizom in Londonom in da povdarja Lloyd George da niso njegovi nasprotniki, ki so ga strmoglavili, ampak da je edino on odobral pravo politiko v Orientu.

Za Anglijo je največje važnosti vprašanje, v katere roke pride kalifat. Kakor svoječasno, mogla bi se tudi sedaj poroditi želja, ki je zahtevala, da se krona z največjo cerkveno častjo sultana Hedže ali kralja Egipta. Ne sme se namreč regirati, da bi mogel kalifa, v območju zmagovitega turškega nacionalizma, ki je zaveznik Moskve in polovice Male Azije, povzročiti angleški svetovni moči najtežjih nevarnosti. Prevrat v Turčiji in boj za sultana-kalifa odkriva vprašanja, ki so največjega pomena in zelo dalekosežna in kriza v Orientu stoji danes pred novimi in važnimi dogodki.

Konvencije z Italijo.

Poročali smo že v našem listu o glavnem dogovoru, ki je bil sestavljen med nami in Italijo v Rapallu, ter o takozvanih Krsteljevih dogovorih, ki so bili sklenjeni v Rimu na podlagi tega glavnega dogovora. Danes hočemo prinesiti tudi še konvencijo o pobijanju tihotapstva in o postopkih finančnega zakona, ki je v zvezi z glavnim dogovorom. S to konvencijo se obvezujete obe državi, da bosta skupno pobijale prestopke proti carinskim zakonom in državnim monopolom. Uradniki ene države so dolžni, da storiijo, kar jim je mogoče, da preprečijo prestopke proti carinskim in monopolnim zakonom druge države. Finančna oblastva so dolžna, da se medsebojno obveščijo o takih prestopkih, kateri so jim javljeni. Carinske oblasti ene države bodo lahko zahtevale od carinskih oblasti druge države, da jo obvestijo o svojem delu, o dokumentih in o popisu zabranjenega blaga. Da se preprečijo in odkrijejo nameni tihotapstva, bodo finančna, carinska in monopolna oblastva vzdrževala medsebojne stalne zveze. Preprečiti se mora vsako kupičenje in zbiranje na meji takega blaga, s katerimi bi se moglo tihotapiti. Vzdrževanje v bližini mej skladišč tujega, nenacionaliziranega blaga na mestih, kjer ni carinskih uradov je prepovedano. Zaloge tujega nacionaliziranega blaga se morajo podvreči posebni kontroli, ako prekašajo potrebe lokalnega konsumna. Na zahtevo finančnega ali sodnega oblastva ene države, bodo morala pristojna oblastva druge države

ugotoviti dejanski stan in zbrati dokaze o izvršenem tihotapstvu, ki se je izvršilo na škodo njenih carinskih in monopolnih zakonov.

Nobena država ne sme dovoliti, da se na svojem ozemlju ustanovljajo društva, ki imajo za cilj tihotapstvo. Obe državi se zavezuje, da ne bosta dovolile uvoza ali tranzita zabranjenega blaga brez posebnega pooblastila. Tihotapce se bo zasledovalo na zahtevo oblastve druge države, ako so podaniki one države, ali pa da bivajo v njej vsaj začasno.

V vseh lukah Italije in kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, kjer ni konzularnih agentov, bodo carinska in pristaniška oblastva vidirala manifeste ladij, katere so namenjene v luko druge države.

Ta konvencija ostane v veljavi 5 let. Če se ne prekliče eno leto pred zapadlostjo, velja za eno nadaljno leto, računano od dneva, ko jo ena izmed strank odpove.

Glede izvrševanja poklica, rokodjelstva in trgovine so se sklenile sledeče odredbe:

Pripadniki ozemlja, katero je do 3. novembra 1918 pripadalo bivši Avstro-Ogrski, imajo pravico izvrševati na teritoriju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev vse poklice, katere so izvrševali do rapalske pogodbe. Izvzeti so poklici notarjev, geometrov, civilnih pooblaščenih inženjerjev in odvetnikov. Za koncesije izdane po zasedbi s strani Italije, se pridržuje jugoslovenska vlada pravico, da jih odtegne, ako ima zato zakonit razlog. Italijanski podaniki ne bodo izključeni od izvrševanja svojih poklicev niti v tem primeru, če bo sedaj ali pozneje treba pripadati kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev za izvrševanje teh poklicev.

Glede nacionalizacije trgovinskih družb in tvrdke se je določilo, da bodo imele trgovske in delniške družbe nacionaliteto one države, v kateri so se zakonito ustanovile in kjer je glavni objekt in sedež njihovega podjetja. Individualne in društvene trgovske tvrdke lahko prenesejo svoj sedež na ozemlje, kjer se nahaja glavni objekt njihovega podjetja.

Koncesijoniranje kapelniškega obrta.

Kot poročajo »Mitteilungen der Zentrale der tschechoslow. Handels- und Gewerbekammern«, je podala navedena centrala o vladnem predlogu, naj se podvrže kapelniški obrt koncesiji svojemu trgovinskemu ministrstvu na podlagi referata praške trgovske zbornice obširno mnenje, ki ga priobčujemo predvsem zato, ker so v njem obravnavani pojmi pri nas še zelo zabrisani in obrtnopravno zanemarjeni. Pripominjamo, da je to mnenje, tudi za nas v toliko aktualno, ker velja v Českoslovaški in v Sloveniji v bistvu isto obrtno pravo. Mnenje se glasi tako-le: Po sedanji obrtnopravni praksi je razlikovati med godbeništvom, ki je podvrženo predpisom obrtnega reda in onim, ki stoji izven določil obrtnega reda.

V splošnem moremo reči, da je vsako godbeništvu, naj bo umetniško prednašanje ali naj služi samo zabavi občinstva, po lit. c) ali lit. o) člena V. razglasilnega patenta izvzeto iz določil obrtnega reda, izvzemši kapelniško de-

lovanje, ki ga je smatrati za obrtno opravilo. Glavni vzrok, zakaj je bilo od vseh godbeniških delovanj priznana samo kapelniško udejstvovanje kot obrt, je iskati v bistveni razliki med pojmom godbenik (muzik) in kapelnik. Kapelnik v obrtnopravnem zmišlu je vsakdo, ki prednaša godbo potom svojega lastnega godbenega zbora, čigar člane sam sprejema, odpušča in plačuje. Potemtakem je kapelnik samostojen podjetnik-trgovec, in njevoj godbeni zbor je obrtno pomožno osebje. Zato so dozdej tudi smatrati kapelniško udejstvovanje za prost trgovinski obrt, ter so bili kapelniki, v kolikor ni bila pristojna strokovna zadruga kapelnikov v Pragi, vedno člani pristojnih trgovskih gremijev.

Iz navedenega izvira, da ni niti potrebno, da je kapelnik sam godbenik, in da ni treba, da imajo člani njegovega godbenega zbora v njihovi lastnosti obrtnega pomožnega osebja predpisano policijsko licenco, ki bi si jo sicer kot godbeniki morali preskrbeti.

Iz razlike med godbenikom in kapelnikom v obrtnopravnem zmišlu je razvidno, da § 1 vladnega osnutka, po katerem je smatrati za kapelniško delovanje deloma izvrševanje klavirske muzike, deloma godbeniško delovanje v ansamblu instrumentov, smatra za koncesijoniran obrt pravzaprav ne samo proti kapelniški obrti, ampak tudi delovanje pianista, ki glasom lit. c) in lit. o) člena V. razglasilnega patenta dozdej sploh ni bilo obrt.

Ako se hoče kak obrt proglasiti koncesijoniranega, je potrebno glasom § 24, 1 odst. o. r., da to nujno zahtevajo javni oziri. Če upoštevamo § 15 o. r., ki našteva koncesijonirane obrte, vidimo, da so smatrati za tak javen ozir dozdej edino-le policijski, varnostni ali pa zdravstveni interes. Iz policijskih ozirov so n. pr. podvrgli tiskarniški in gostilničarski obrt. Iz ozirov varnosti življenja in lastnine so koncesijonirali n. pr. vse stavbene obrte, izdelovanje orožja in municije, strupov, lekarniških preparatov, dimnikarski obrt, zastavljalnice, elektrotehniški, inštalacijski, informacijski obrt, potovalne obrti itd. Javen interes je končno tudi zdravstveni, ki je bil merodajen pri koncesijoniranju starinarskega obrta, pogrebni podjetij, izdelovanja sodavice itd.

Drugi javni interesov, kot so navedeni, zakon ne pozna, in kjer tak interes v resnici ne obstoji, ga tudi ni mogoče na umeten način konstruirati. Po mnenju centrale češkoslovaških trgovskih zbornic ni videti ogroženja kakakega javnega interesa, ako se nadleguje občinstvo s slabo godbo, vsled česar bi bilo odklanjati predloženi naredbeni osnutek predvsem iz razloga, ker vezanje kapelniškega obrta na koncesijo ni utemeljeno z nobenim javnim interesom, vsled česar manjka potemtakem tudi neobhodni predpogoj § 24, 1. odst. o. r., ki se nanj naslanja ves osnutek.

Po mnenju centrale zato ni nobenega razloga, da se še podrobneje analizirajo posamezne določbe osnutka, ki je, posebno kar se tiče omejitve pojma kapelniškega delovanja, zelo nestrokovnjsko izdelan.

Centrala pripominja še, da po njenem mnenju ni dopustno, da se delovanje pianista, ki dozdej sploh ni obrt, in ki ga § 1 osnutka pomotoma smatra za panogo kapelniškega obrta, naredbenim potom proglasi za koncesijonira-

Dobava, prodaja.

Dobava mesa. V intendanturi Savske Divizijske oblasti v Zagrebu, Gajeva ulica 30 a, se vrši 17. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave mesa za razne garnizije. Premetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Prodaja lipovega lesa. Dne 6. decembra 1922 ob 10. uri se proda v državni protezni delavnici v Ljubljani, Aškerčeva ulica št. 3, nasproti tehnične srednje šole 51 m³ suhega lipovega lesa (žagani bruni in deske) uporabljivega za rezbarje in mizarje. Varščina za udeležence dražbe znaša 500 dinarjev. Interesenti si lahko ogledajo les v protezni delavnici vsaki delavnik od 9. do 12. ure in dobe potrebna pojasnila pri upraviteljstvu te delavnice.

Razno.

Raznovrstne kemikalije ima stalno v zalogi v velikih množinah neka tvrdka v Zagrebu. Natančnejši naslov tvrdke, kakor tudi popis glavnih kemikalij je interesentom na vpogled pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Povišanje obrestne mere v Madžarski. Budimpeštanski denarni zavodi so od dne 1. novembra zvišali obrestno mero na vloge, k čemur jih je prisilil državni notni institut, ki je zvišal diskont.

Podraženje tobačnik izdelkov. Pokrajinska monopolska uprava v Ljubljani objavlja: Uprava državne monopolne oblasti je na podlagi sklepa upravnega sveta samostojne monopolske uprave

in odobrenja finančnega ministrstva z dne 4. junija t. l. določila nove cene za tobačne izdelke, ki so stopili z 8. novembrom v veljavo. Cene tobaku so sledeče: Rezani tobak: a) najfinejši turški tobak á 100 g, kg prej 250 D, sedaj 400 D, b) najfinejši hercegovski á 100 g, kg prej 160 D, sedaj 350 D, c) fini turški v zavojčkih (25 g) kg prej 140 D, sedaj 360 D, d) fini hercegovski (25 g) kg prej 120 D, sedaj 200 D, e) srednje fini turški (25 g) kg, prej 75 D, sedaj 100 D, f) najfinejši ogrski kg prej 60 D, sedaj 75 D, g) domači duhan kg prej 60 D, sedaj 60 D, donavski kg prej 50 D, sedaj 60 D. — Cigarete: a) makedonske specialite ekstra (1000 kom.) prej 500 D, sedaj 700 D, b)

makedonske specialitete (1000 kom.) prej 325 D, sedaj 450 D, c) Narenta (1000 kom.) prej 450 D, sedaj 600 D, d) egiptovske (1000 kom.) prej 325 D, sedaj 450 D, e) Moeris (1000 kom.), 250 D, sedaj 350 D, f) damen, prej 150 D, sedaj 270 D, g) sport prej 120 D, sedaj 150 D, h) ogrske prej 80 D, 100 D, tobak za pipo 76 D.

Pred znižanjem cen železu v Avstriji? Z Dunaja nam poročajo: Zaradi večje konkurence češkoslovaških železarn bo Alpska montanska družba najbrže v kratkem času znižala cene svojim izdelkom.

Tržna poročila.

Na svinjski sejem v Maribor dne 10. t. m. so prignali 188 prašičev. Cene: mladi prašiči, 5 do 6 tednov stari, 400 do 650 kron; 7 do 9 tednov stari 1000 do 1100 kron; 3 do 4 mesece stari 1200 do 1800 kron; 5 do 7 mesecev stari 2000 do 2800 kron; 8 do 10 mesecev stari 3500 do 4800 kron; 1 leto stari 5000 do 5800 kron. Cene se od zadnjega sejma niso znatno spremenile.

RAZŠIRJAJTE »TRGOVSKI LIST«!

Pomožno knjigovodstvo

sprejme državni uradnik 2 do 3 ure dnevno. Honorar po dogovoru. Ponudbe pod »Točnost« na upravo Trgov. lista.

IVAN JAX IN SIN
LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA C. 2.

Šivalni stroji in stroji za pletenje

zborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena leta 1867. Vozenje potuje brezplačno.

Pisalni stroji Adler. KOLESA iz prvih tovarn: Dürkopp Styria, Waffrad.

ceniki zastoj in franko. Začasno znižane cene.

Velika trgovina

v večjem prometnem mestu na Hrvaškem, na meji Slovenije z lepim stanovanjem, se radi rodbinskih razmer s celim inventarjem proda. — Ponudbe pod »Velika trgovina« na upravo lista.

TRGOVCI!**TRGOVCI!**

Izšla je Blasnikova

VELIKA PRATIKA
ZA LETO 1923.

Letošnja izdaja je posebno obširna in vsebuje bogato poučno snov. Ta Pratika je najstarejša in se je odda vsako leto nad 100.000 izvodov. Zahteva jo skoro vsaka slovenska rodbina. — Za trgovce je ta Pratika hvaležen prodajni predmet, ker se jim da pri večjem odjemu znaten popust. Naroča se v tiskarni J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI, Breg 12.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Ustanovljena 1900

Delniška glavica in rezervni zakladi cca K 150,000'000'

Ustanovljena 1900

Čekovni račun št. 10.509. — Brzjavni naslov: Banka, Ljubljana. — Tel. št. 261 in 413.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. — Obrestuje vloge najugodnejše. — Prodaja srečke razredne loterije.

Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

ŽELEZNINA PINTER & LENARD, Maribor**OFICIJELNI „ŠPEDITERJI LJUBLJANSKEGA VELIKEGA SEMNJA“**

Ljubljana, Maribor, Rakek, Jesenice, Zagreb, Beograd, Caribrod, Trst, Wien.

Prvovrstna zastopstva v inozemstvu.

BALKAN

d. d. za mednarodne transporte.

Vsakovrstne expedije. — Zbiralni promet. — Carinsko posredništvo. Tarlini oddelek.

Vsa strokovna pojasnila dajemo brezplačno v lastnem paviljonu na semnju in v pisarnah centrale in podružnic.